

Dataprioriteringsrådet

Dato:
18.08.2026

Høring – veileder ved tilgjengeliggjøring av data fra offentlig sektor

Hva beskriver best deg/dere som avsender:

- ☐ Offentlig virksomhet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal)
- ☐ Næringsliv (privat virksomhet eller bransjeorganisasjon)
- ☐ Forskning eller utdanning
- ☒ Presse eller medier
- ☐ Sivilsamfunn eller interesseorganisasjon
- ☐ Privatperson
- ☐ Annen

Norsk Journalistlag (NJ) er både en fagforening og en mediepolitisk organisasjon for redaksjonelle medarbeidere i redaktørstyrte medier, medarbeidere som produserer for redaktørstyrte medier, frilansere og de som utdanner seg til å jobbe i media. Vi ivaretar medlemmenes interesser, og verner om den redaksjonelle uavhengigheten og ytringsfriheten. Vi har i overkant av 8 650 medlemmer over hele landet.

Vi merker oss at Dataprioriteringsrådet innledningsvis understreker at det ikke forventes at høringsinstansene besvarer alle spørsmålene. NJ har derfor valgt å konsentrere høringssvaret om de spørsmålene vi vurderer som mest relevante for våre medlemmer og deres bruk av veilederen.

1. Veilederens relevans og nytteverdi

Dekker veilederen de behovene dere har som brukere av offentlige data? Er det viktige brukerbehov som ikke er omtalt?

NJ savner en tydeligere omtale av følgende:

- Dataforvaltningsloven må ses i sammenheng med både eksisterende innsynsregelverk og frivillig tilgjengeliggjøring av offentlige data.
- Aktiv tilgjengeliggjøring av data for viderebruk er et sentralt formål med loven og bør komme tydeligere frem i veilederen.
- Dataforvaltningslovens virkeområde er videre enn offentleglovas. Loven omfatter blant annet domstolene, politiet, påtalemyndigheten, PST, Forsvaret, Etterretningstjenesten, Stortinget, Riksrevisjonen, Sivilombudet og øvrige organer underlagt Stortinget.
- Det nasjonale prioriteringsrådet skal også kunne vurdere og gi tilrådninger om aktiv tilgjengeliggjøring av beskyttede data, så lenge kravene i dataforvaltningsforordningen er oppfylt, jf. NOU 2024:14 kapittel 14.7.
- For datasett med høy verdi bør metadata alltid følge datasettene som en del av standardiserte krav til tilgjengeliggjøring.
- Lovens krav om publisering av metadata omfatter også beskyttede data.
- Kravet til å dokumentere datasettene gjelder ikke bare metadata. Det omfatter blant annet også informasjon om hvilke data virksomheten ikke tilgjengeliggjør, samt nødvendig teknisk informasjon om datasettene.
- Veilederen bør omtale Viderebruksutvalgets forslag om en tettere kobling mellom elnnsyn og data.norge.no, med sikte på et mer samlet og brukervennlig informasjonspunkt for offentlige data.

Hvilke fordeler og ulemper ser dere med at det er en veileder fremfor retningslinjer?

NJ ønsker et mest mulig forpliktende regelverk på dette området. Et sentralt formål med nedsettelsen av Viderebruksutvalget var nettopp å samle og tydeliggjøre den «soft law» som har utviklet seg på feltet, og bidra til et mer helhetlig og forutsigbart regelverk.

NJ mener derfor at sentrale prinsipper og krav så langt som mulig bør forankres i bindende regler, fremfor å overlates til veiledning og anbefalinger. Vår primære anbefaling er derfor at slike prinsipper fastsettes i forskrift. Dersom dette ikke lar seg gjøre, mener vi at de som et minimum bør nedfelles i et rundskriv.

2. Skillet mellom krav og anbefalinger

Er det anbefalinger som i realiteten er krav, og i så fall, etter hvilket regelverk?

Dataforvaltningsloven kan bli en av de viktigste åpenhetsreformene på mange år. Når loven trer i kraft, får vi et rettslig krav om at offentlig informasjon ikke bare skal være offentlig, men også være mulig å finne, bruke, analysere og videreutnytte. Loven bygger på en tydelig hovedregel: Data som **kan** gjøres tilgjengelige, **skal** kunne viderebrukes til ethvert lovlig formål.

På denne bakgrunn mener NJ det er svært uheldig at utkastet til veileder flere steder formulerer som anbefalinger det som etter loven er bindende krav. Bruken av «**bør**» kan skape inntrykk av at virksomhetene står fritt til å velge om kravene skal følges. Dette gjelder for eksempel:

3. «Data **bør** være tilgjengelige, gjenfinnbare, mulige å bruke, og kunne sammenstilles med andre data.» (side 1)
4. «Virksomheten (...) **bør** dokumentere data den forvalter.» (side 3)
5. «Beskrivelsene **bør** være forståelig for allmenheten.» (side 3)

3. FAIR-prinsippene

Er rådets ambisjonsnivåer for FAIR-prinsippene forståelig og hensiktsmessig? Bør ambisjonsnivået justeres for noen av prinsippene, og i så fall hvilke og hvordan?

NJ ønsker et mest mulig forpliktende regelverk på området. Vi mener derfor at Viderebruksutvalgets forslag om å forskriftsfeste kravene i DCAT-AP-NO («Standard for beskrivelse av datasett, datatjenester og datakataloger») vil være hensiktsmessig i kombinasjon med FAIR-prinsippene. Dette gjelder særlig når Dataprioriteringsrådet selv fremhever DCAT-AP-NO som en sentral standard.

4. Andre innspill

Er det noe i veilederen dere ønsker å kommentere spesifikt?

- **Punkt 7 – innebygd åpenhet og åpenhet som standardinnstilling:** Dette er etter NJs syn et særlig viktig prinsipp når offentlige virksomheter utvikler eller anskaffer nye IT-systemer. Målet må være å unngå nye digitale siloer og sikre at offentlige systemer fra starten av legger til rette for deling, innsyn og viderebruk.
- **Forbudet mot enerettsavtaler:** Lovens bestemmelser om enerettsavtaler tilsier etter NJs syn at eksisterende avtaleforhold, blant annet knyttet til Lovdata og Geovekst, bør gjennomgå for å vurdere om de er i samsvar med lovens formål og krav.

- **Dataseett med høy verdi:** Registeret over reelle rettighetshavere, et fremtidig sanntidsregister over aksjeeiere og offentlige rettskilder bør etter NJs syn vurderes som dataseett med høy verdi.
- **Redaktørstyrte journalistiske mediers tilgang:** Når Dataprioriteringsrådet vurderer aktiv tilgjengeliggjøring av data for bestemte grupper, bør betydningen av EMK artikkel 10 for redaktørstyrte journalistiske mediers tilgang inngå som en fast del av vurderingen, jf. NOU 2024:14 kapittel 4.2.3. Dette er særlig viktig der tilgang til informasjon er nødvendig for at pressen skal kunne fylle sin samfunnsoppgave. En konkret nødvendighets- og forholdsmessighetsvurdering må også foretas der innsynskrav gjelder taushetsbelagte opplysninger, jf. EMDs praksis, blant annet *Stoll mot Sveits* (2007), særlig avsnitt 110 og 128, og *Gîrleanu mot Romania* (2018), særlig avsnitt 95.

Vennlig hilsen,

Dag Idar Tryggestad
leder

Ina Lindahl Nyrud
advokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur.